

UYGURLARDA MUSKACILIK GELENEĞİ VE ÇAĞATAYCA YAZILMIŞ BİR MUSKA KİTABI

An Amulet Book Written Chagatai and Amulet Tradition in Uyghurs

Adem ÖGER*

Gazi Türkiyat, Bahar 2017/20: 55-88

Öz: Uyghurlar, köklü ve zengin kültür birikimiyle Türk kültürünün oluşumu ve gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Türk düşünce ve inanç sistemi, mitolojisi, resim ve müzik sanatı, ritüeller, geleneksel sohbet toplantıları gibi araştırmalarda önemli veriler sağlamaktadır. Uyghurlar arasında "tumar" olarak adlandırılan "muska" ve bu bağlamdaki uygulamalar ise ayrı bir yere sahiptir. İslam öncesi Türk inançlarından beslenen ve İslamiyet'in kabulüyle birlikte farklı bir yapıya bürünen "muska" ve "muskacılık" Uyghurlar arasında çok yaygın bir gelenektir. Uyghurların sözlü gelenek zemininde devam ettirdikleri bu gelenek, Çağatay yazı dilinin kullanıldığı 15. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar farklı eserlerle yazılı hale de getirilmiştir. Özellikle 20. yüzyılın başlarında itibaren bu eserler, Kaşgar, Yarkent, Hoten, Kumul, Turfan gibi şehirlerde dolaşan seyyah, misyoner, elçi ve araştırmacılar tarafından Rusya, İsveç, Almanya ve Japonya gibi ülkelerin kütüphanelerine taşınmıştır. Makalede, ilk olarak Uyghur Türkleri arasında muska ve muskacılık geleneği hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra İsveçli misyoner Gunnar Hermansson tarafından 1929 yılında Yarkent'ten alınarak İsveç'e götürülen ve bugün İsveç Lund Üniversitesi Gunnar Jarring Koleksiyonu Prov. 5'te bulunan Çağatayca muska kitabı içerik ve işlev açısından tanıtılıp değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Uyghur, Çağatay, muska, sihir

Abstract: Uyghurs, which has rooted and rich cultural heritage, has an important place in formation and development of Turkish culture. They provide important data in researches, such as traditional conversation meetings, rituals, pictures and music art, mythology, thought and belief system of the Turkish. "Amulet" called "Tumar" among the Uyghurs and applications in this context has a separate place. "Amulet" and "amulet tradition" is a very common tradition among Uyghurs. This custom had been fed from the pre-Islamic Turkish beliefs and obtained a different structure with the adoption of Islam. This tradition has been continued in floor of the oral tradition of the Uyghurs. Furthermore, this tradition has been made written with different work until the beginning of the 20th century from 15 the century, when in those years was used Chagatai literary language. Onwards the early 20th century, especially, this works have been moved to the libraries of the countries such as Russia, Sweden, Germany and Japan by researches, ambassador, missionaries and voyagers circulating in East Turkestan geography. In this paper, firstly, it will be given information about amulet and amulet tradition among Uyghur Turks. Later, the Chagatai amulet book which was discovered in 1929, Yarkand, by Gunnar Hermansson who is Swedish missionary, will be introduced and evaluated in terms of content and function. Today, this book is founded in the Sweden Lund University, Gunnar Jarring Collection, Prov 5.

Keywords: Uyghur, Chagatai, amulet, magic

* Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi, Nevşehir/TÜRKİYE. adem.oger@nevsehir.edu.tr. Gönderim Tarihi: 22.09.2016. Kabul Tarihi: 15.06.2017.

Giriş

Uygurlar, muska için *tumar*; muskacılık için *tumarçilik* kelimesini kullanmaktadırlar. Arapça *tümâr* kelimesi, Türkiye Türkçesine *tomar*; Uygur Türkçesine ise *tumar* şeklinde geçmiştir. Bu kelime, Türkiye Türkçesinde “*Dürülerek boru biçimi verilmiş deriler veya kâğıtlar*” anlamına gelmektedir (Türkçe Sözlük 1988: 1481). Tumar kelimesi, Uygur Türkçesinde ise “*Eski adet gereği göz değmesinden, beladan ve cinden koruduğuna inanılan, içine dua yazılı kâğıt konulan üçgen şeklindeki kumaş. İnsanlar boynuna, saçına asar ya da elbisesinin içine diker.*” şeklinde tanımlanmaktadır (Uygur Tilinin İzahlık Luğiti 1991: 344) Bir başka ifadeyle *tumar*, “*İnsanları kötü ruh, kötü göz, kötü dilden koruyan, insanları aman esen kılan, onlara baht ve saadet getiren ilahî nesne*” anlamına gelmektedir (Semet vd. 2012: 97).

Tumar kavramının Türkiye Türkçesindeki karşılığı ise *muskadır*. “*1. İçinde dinsel veya büyüleyici bir gücün saklı olduğu sanılan, taşıyanı, takanı veya sahip olanı zararlı etkilerden koruyup iyilik getirdiğine inanılan bir nesne, yazılı kâğıt vb., hamaylı, 2. Üçgen biçiminde katlanmış olan şey*” (Türkçe Sözlük 1988: 1046) anlamına gelen muska ve buna bağlı uygulamalar, Uygurlarda doğumdan ölüme hayatın her aşamasında ve alanında yaygın olan bir gelenektir.

Muska, bazı hastalık ve afetlerden koruduğuna ya da bunları giderdiğine inanılarak üstte taşınan, suda eritilerek içilen veya yakılıp tütsülenen yazılı kâğıdı ifade eder. Muskacılıkta muska yazan hocanın, muskaya malzeme teşkil eden yazı ve nesnelerin veya kendisi için muska hazırlanan kişinin etkinliği söz konusudur. *Ocakçılık* diye bilinen yöntem birincisine, muska için yazılan âyetler ve esmâ-i hüsnâ, muskanın yazıldığı kâğıt, mürekkep, mahfaza, tarih ve saati ikincisine, hakkında muska yazılan kişiyle ilgili astrolojik veriler üçüncüsüne örnektir (Çelebi 2006: 267).

Kâinatındaki her türlü fenomenin oluşmasını sağlayan sebeplerin henüz bilimsel anlamda çözümlenemediği tarih öncesi dönemlerde, özellikle hastalık veya ölüm gibi olguların mitolojik sebeplere atıfla açıklanması, ilkel insanın bu tip hadiselerin meydana gelişini kâinatın farklı yerlerinde bulunduğu inandığı bazı doğaüstü güçlerin saldırgan tutumuyla ilişkilendirmesine yol açmıştır. Böyle bir kozmik düzen anlayışında, saldırgan güçlerin tesirinden korunmak ciddi bir uygulamanın mevcudiyetini gerekli kılıyordu. Büyü olgusunun korumaya yönelik bir uzantısı olarak muskanın önemi bu noktada ortaya çıkmış, muska, hayatı olması arzu edilen ideal düzen içerisine çekmenin en vazgeçilmez metodu gibi algılanmış ve bu doğrultuda geliştirilmeye çalışılmıştır (Demirci 2006: 266). Muskalar genellikle büyüünün bozulması, iki kişi arasında muhabbet sağlanması, eşleri birbirine ısındırma veya soğutma, kısmetin açılması; sebebi belirsiz korku, baş ve karın ağrısı, sara gibi hastalıkların tedavisi; kıymetli şeylerin çalınmaktan korunması, yitiklerin bulunması; zararlı hayvanlardan, eşkiya ve zorbalardan korunma, ziraat ve ticaretin hareketlendirilmesi gibi amaçlarla yapılır. Muskanın nazara karşı korunmak için takılması da söz konusudur (Çelebi 2006: 267).

Muskalar genellikle küçük bir teneke kutu içinde, ufak bir torbada ya da bir muşambaya sarılı olarak koltuk altına, omuz başına, gömlek içine dikilmiş olarak taşınır. Küçük boydaki Kuran'larda (en'am) bir kumaş parçasına yahut muşambaya sarılı olarak muska yerine taşınmaktadır (Örnek 1966: 50).

Uygurların sosyo-kültürel hayatında muskanın yerini halk arasında yaygın olan bu şiir ortaya koymaktadır:

Sen qayaqtin kélisen?	<i>Sen nereden gelirsin?</i>
Çiraylıkim közi xumar.	<i>Güzelim gözü humar.</i>
Sañâ tilim tegmisun,	<i>Sana dilim değmesin,</i>
Boynuñğa aşqin tiltumar. (Rahman: 2005, 97).	<i>Boynuna as tiltumar.</i>

Hastalıkların sihri-büyüsel ve başka yollarla tedavisi konusunda Kutadgu Bilig'de önemli bilgiler yer almaktadır. Eserde, bu uygulama ve icracıları için *otaçı* ve *emçi* ifadeleri yer almaktadır.

Olarda birisi otaçı-turur
Kamuğ ig toğaka bu emçi erür (Arat 1947: 438).

Uygurlarda muskacılık geleneği ve bu bağlamdaki uygulamalar hakkında bilgi veren kaynaklardan biri Divanü Lügâti't-Türk'tür. Eserde, muska ile ilgili bilgi verilen başlıca kavramlar ve kullanım alanları şöyledir: *Bitig*: Muska (Oğuz lehçesi) (Divanü Lügâti't-Türk 2005: 190). *Bitiglik er*: Muskası olan adam (Divanü Lügâti't-Türk 2005: 52). *Monçuq*: Atın boynuna takılan değerli taş, aslanpençesi, muska gibi şeyler. *Monçuq*: Boncuk. Süs için boyuna takılan değerli taşlar (Divanü Lügâti't-Türk: 2005: 344). *Yél qovuz bitigi*: Cin çarpmasına karşı kullanılan muska (Divanü Lügâti't-Türk 2005: 444). Bu kavramların dışında eserde, Türkmen maddesinde Hakan Şu'nun kendi adıyla anılacak bir şehir kurduğu ve oraya bir muskanın raptedilmesini emrettiği anlatılır (Divanü Lügâti't-Türk 2005: 608).

Türk kültür coğrafyasının bütününde gördüğümüz *tumar/muska* ve bu bağlamdaki uygulamalar, eski Türk inanç ve düşünce sisteminde yer alan "ruh" anlayışına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Eski Türk inanç sistemi içinde koruyucu ruh, iyelerle ilgili olduğu kabul edilen tumar geleneği, kötü ruhları kovmak veya onlardan gelebilecek zararı engellemek amacıyla *kutsal* kabul edilen birtakım nesne ve varlıkların farklı kullanımına dayanmaktadır. Örneğin, eski Türk dini içinde önemli bir yere sahip olan kurt, deve, boğa, taş, demir ve kartal gibi varlık ve nesnelerin insanları kötü ruhlardan koruyacağına olan inanış, sonraki dönemlerde bu varlıkların ya da bunlara ait bir parçanın *tumar/muska* şeklinde kullanımını ortaya çıkarmıştır. Bir başka ifadeyle "doğayı dolduran canlı ve cansız objelerin parlaklık, zenginlik, kuvvet vb. çarpıcı nitelikleri karşısında kâh şaşırın, kâh korkan ilkel insan, felâketlerin ve mutluluğun bu objelerin içinde saklı olduğuna inanarak, söz konusu objelerle barışık olmayı ve onları kendi hizmetinde kullanmayı düşünmüştür. Vahşi hayvanların kuvvetini bilen ilkel, örneğin aslanın pençesini, kaplanın kollarını, yılanın dişlerini üzerinde taşımakla

bu hayvanların birtakım niteliklerini kendi üzerine geçirmek istemiştir (Örnek 1966: 48). İslamiyet'in kabulünden sonra kötü ruhlardan korunmanın yanı sıra insan ilişkilerini düzenlemek için de *tumar/muska* olarak ayet ve duaların kullanılması dikkat çekmektedir.

1. UYGURLARDA MUSKACILIK GELENEĞİ

Uygur Türklerinin muskacılık geleneğinde, İslam öncesi inanç ve düşünce sistemine bağlı uygulamaların, İslamiyet sonrasında da devam ettiği ve zaman içinde eski pratiklerle İslam dini çerçevesindeki uygulamaların bir arada kullanıldığı görülmektedir. Uygurlarda muskacılık ve bu bağlamdaki muska çeşitlerini üç başlık altında toplayabiliriz:

1.1. Kötü ruhlardan korunmak amacıyla yapılan muskalar

1.1.1. Kurdun âşık kemiği (söñek tumar): Uygurlarda kurdun âşık kemiği muska olarak kullanılır. Bunu yanında taşıyan kişiye kötü ruhlardan zarar gelmeyeceğine ve bunun uğur getireceğine inanılır. Yeni doğmuş bebeğin hastalıktan uzak olması için beşiğine asılır (Abudukelimi 2006: 30; Abdurehim 2006: 291).

1.1.2. Yılan boynuzu (müñgüz tumar): Uygurlarda bir beze sarılarak üçgen şeklinde katlanan yılan boynuzu, muska olarak kullanılmaktadır. Boynuzu yanında taşıyan kişi, kem gözlerden ve kötü ruhlardan korunmuş olur. Uygurlarda yılan boynuzu *koruyucu, baht getirici* olarak bilinir (Abdurehim 2006: 293). Boynuzu taşıyan kimsenin talihli olacağına inanılır, karabasan yaklaşamaz, belaya kazaya uğramaz ve yaptığı iş iyi sonuçlanır. Günümüzde boynuzla dua okutulup üçgen şeklinde bir beze sarılarak muska şeklinde taşınması yaygın bir gelenektir (Naman 2013: 71).

1.1.3. Deve yünü (yüñ tumar): Uygurlarda devenin yünü kutsal kabul edilip muska olarak kullanılmaktadır. Çoğunlukla kadınlar, albastıdan korunmak için hamilelik dönemlerinde deve yünü ip şeklinde eğirip boynuna asar, ceketinin içinde saklar ya da yatağının altına koyar. Doğumdan sonra ise ip şeklinde eğirip bebeğin boynuna, bileğine ya da yatağının altına kıştırır (Abdurehim 2006: 293-294).

1.1.4. Boğa derisi (tére tumar): Uygurlarda boğa derisi de muska olarak kullanılmaktadır. Kötü ruhlardan veya nazar değmesinden korunmak için bir mollaya muska yazdırılır. Molla bir parça beyaz kâğıda ayetler yazar ve onu üç köşeli katlar ve boğa derisine sarar. İnsanlar bunu boyna asarlar ya da ceketin astarına dikerler. Eski dönemlerde sadece boğa derisi muska olarak kullanılırken, sonraki dönemlerde kâğıda yazılan muskalar boğa derisine sarılarak taşınır hale gelmiştir (Abdurehim 2006: 294).

1.1.5. Kaştaşı (taş tumar): Muska olarak kullanılan kaştaşı, Hoten'in Yorunkaş nehrinden çıkarılmaktadır. Uygurlarda kaştaşı bulunan eve cin girmez, bebekler uyuyup kalsa yastığının altına koysan bebeği al basmaz, kaştaşını eve assan hastalık gelmez, cin değmez, sefere çıktığında yanına alsan işlerin iyi sonuçlanır, inanışhâkimdir (Naman 2013: 71). Halk arasında "Kaştaşını yanında taşıyan kızlara göz değmez, erkekleri şimşek çarpmaz" sözü vardır. Göz boncuğu adı verilen taş da (küçük yuvarlak taş) bu maksatla kullanılır. Ortasına ip geçirilip boyna asılır (Abdurehim 2006: 295).

1.1.6. Demir (tömür tumar): Uygurlarda bıçak, çapa, balta gibi demirden yapılan ve keskin olan nesnelere de muska veya koruyucu olarak kullanılmaktadır. Özellikle loğusa kadınları albastıdan korumak için annenin ya da çocuğun yastığının yanına konur. Böylece kötü ruhların yaklaşamayacağına inanılır (Abdurehim 2006: 296).

1.1.7. Toprak tumar: Uygurlarda gurbete çıkan bir kişi "göbeğimin kanının aktığı yerin toprağı" düşüncesiyle yurdunun toprağından küçük bir keseye toprak koyar ve boynuna asar.

1.1.8. Bürküt tırnağı (tırnak tumar): Uygurlarda kartalın ayağı muska olarak kullanılmaktadır (Naman 2013: 70).

1.1.9. Renkli tengeler (tenge tumar): Altın, gümüş veya yeşil renkteki yarım ay ya da güneş şeklinde ortası delik eski madeni paraların muska şeklinde kullanılması söz konusudur. Çok eski bir gelenek günümüzde de devam etmektedir (Naman 2013: 70).

1.1.10. Tiltumar: İnsanların kem göz, kötü söz ve kötü ruhlardan korunmak amacıyla yaptıkları muska çeşididir. Bu muska aynı zamanda insanların arzuladığı şeyleri elde etmek için yaptırılmaktadır. Uygurlarda tumar için sarı köpeğin tüyü, yaşlı söğüt ağacının dalı, eski ceketin bir parçası ve anne-babanın kirpiğı ya da saç, adrasman otu gibi nesnelere küçük bir bez parçasına sarılıp üçgen şeklinde dikilerek "Dili kötünün dilinden, gözü kötünün gözünden saklayasın Allahım!" denilerek bebeklerin boynuna, koluna asılır ve doğum yapan kadının yanına konur. Bundan başka "köz munçak" (göz boncuğu) adı verilen siyah veya al yuvarlak taşlara ip geçirilerek çocukların boynuna veya beşiğine asılır (Rahman vd. 2005: 98). Tiltumar, *çetnek* ve *kokak* olmak üzere ikiye ayrılır. *Çetnek muska*, kötü sözlü kişilerin sözü nedeniyle bebeklerin hasta olması ya da ölmesini engellemek için yapılır. *Kokak muska* ise kötü ruhların insanları korkutmasına bağlı olarak ortaya çıkan hastalığı engellemek için yapılır. Bağ-bahçelere kem gözden zarar gelmemesi için ise köpeğin kafatası, eşeğin kellesi, karakarganın ölüsü asılır (Semet vd. 2012: 74).

Ölmüş atalarla ilgili birtakım unsurlar da muska olarak kullanılmaktadır. Örneğin, Lopnur Uygurlarında ölen bir kişi uzun bir yaşam sürmüşse onun cenazesi yıkılırken kullanılan eldiven, ölen kişinin çocuklarına ve torunlarına verilir. Onlardan birinin gözü ağrıdığına, başına sıcak geçtiğine veya onu özlediklerinde gözlerine sürerler (Semet vd. 2012: 76-77).

1.2. Baht ve saadet için yapılan muskalar

Uygurlar arasında en yaygın olan muska türüdür. "Perihun", "cinkeş", "dahan"ların yanı sıra "mollam" adı verilen kişiler de muska yazmaktadır. Bir kâğıda ayet veya dualar yazılır ve bu kâğıt deri ya da kumaşa sarılıp üçgen şeklinde katlanır, boyna veya bileğe asılır. Uygurlarda çok eskiden beri "baht muskasını bir kişi yanında taşırsa, kötü ruhlar yaklaşamaz ve muradına maksadına erişir" inancı vardır. Yine bu muska dükkâna asıldığı zaman ticaretin bereketli olacağına inanılır. Hamile kadınlar doğumunun kolay olması için bu muskayı boyunlarına asarlar. Yine ağıldaki hayvanların sürekli ölmesi durumunda, bunu engellemek için de ağıla bu muskadan asılır (Semet vd. 2012: 73).

1.3. İnsan ilişkilerini etkilemek için yapılan muskalar

1.3.1. İssitku: Evli çiftlerin ilişkisini kuvvetlendirme ya da bir erkek ile kızın birbirine kavuşmasını sağlama ve çocuk ile ebeveyn arasındaki muhabbeti artırma için yapılan muskadır. Bu muska, sadece *bahşı*, *perihon*, *cinkeş*, *issitkuçi* ve *dahan* diye adlandırılan sihir bilen kişilerce yapılır. Bunun yapılmasında ebced hesabı ve yıldıznameden yararlanılır. Muska yaptırmak isteyen kişi kendi adını ve annesinin adını söyler. İssitkuçi bu harflerden ebced hesabıyla bir sayı bulur ve bu sayıyı 12'ye böler. Kalan sayı o kişinin yıldızı olarak kabul edilir. Bu yıldızın özelliği ve ona tesir edebilecek ayetleri *Kaside-i Süleyman*, *Kenzu'l- Hüseyini*, *Hacetmenler* gibi muska kitaplarından bularak onu şeker, zepe, ipar, hurma ve navat gibi güzel kokulu bir yiyeceğe üfler ya da kâğıda muska şeklinde yazar. Uygur issitkuçiler, bu işlemi genellikle zöhre, müşteri, şemsi saatinde ve özellikle de cuma günü yaparlar. Çünkü bu saat ve günde yapılan muskanın daha etkili olacağına inanılır (Semet vd. 2012: 74-75). Bu muska yapıldıktan sonra, muskayı yaptıran kişi tesiri altında bırakmak istediği kişinin başında üç kez döndürür ve muskayı yanında taşır, ocağın dibine gömer ya da bir taşın (taş ne kadar ağır olursa o kadar etkili olur) altına koyar. Böylece sihir yapılan kişinin daha çabuk etkileneceğine inanılır. Ayrıca bu tür muska, etkilemek istediği kişinin kapısının önündeki ağaca asılır ve rüzgârın etkisiyle bu muska sallandıkça aşk ateşinin daha da alevleneceğine inanılır. Bir yıllık uzak yerde bile olsa etkili olur, inancı vardır (Semet vd. 2012: 75).

1.3.2. Sovutku: Bu muska daha çok yeni evlenmiş ya da birbirini seven kız ile oğlanın muhabbetini bozmak amacıyla yapılmaktadır. Bu tarz muska, issitkuçi muska yapanlar tarafından yapılmaktadır ve onun tersi efsun ve ayetler kullanılmaktadır. Burada issitkuçide kullanılan tatlı ve hoş kokulu yiyeceklerin aksine sarımsak, soğan, biber, kurbağa gibi kötü kokulu ve acı nesnelere üzerine okuma söz konusudur (Semet vd. 2012: 75-76). İssitku ve sovutkuda, işlem yapılan kişinin bunu bilmemesi gerekir. Bildiği takdirde yapılan muskanın tesiri yoktur. İkincisi her iki muska yapımında da muskayı yaptıran kişinin temiz olması şarttır. Üçüncüsü bu muskalarda

kullanılan yiyecek ve nesnelerin zeppe, şeker, hurma, soğan, sarımsak, biber gibi tadının keskin olması şarttır. Ayrıca kakkuk konan dala okuyup onu sihir yapılan kişinin geçeceği yola gömüp koymak, sihir ile etkilenmek istenen kişiyi bu dalın yanından geçirmek ve Cuma günü kakkukun kustuğu kana efsun okumak gibi uygulamalar da vardır.

2. ÇAĞATAY TÜRKÇESİYLE YAZILAN "TUMARNAME" VE ÖZELLİKLERİ

Uygurlar arasında sözlü gelenekte yaygın olan muska ve buna bağlı uygulamalar, 15. yüzyıldan sonraki dönemlerde Çağatay Türkçesi ile yazılı hale de getirilmiştir. Bu tarz muskacılığı konu alan eserlerden biri İsveçli misyoner Gunnar Hermansson tarafından 1929 yılında Yarkent'ten alınmıştır. Günümüzde Lund Üniversitesi Gunnar Jarring Koleksiyonu Prov. 5'te yer alan eser, 34 sayfa olup 15x12 cm ebadındadır. *Tumar-name* adını taşıyan eserin kim tarafından ve hangi tarihte yazıldığı ise eserde belirtilmemiştir.

2. 1. Eserin İçerik Özellikleri

Besmele ile başlayan eserde, muska metni için *şekil, tılsım, dua, ayet, mahlukname, nurname* gibi farklı ifadeler kullanılmıştır. Ayrıca eserde *ayet* olarak belirtilen metinlerin büyük bir kısmının ayet olmadığı dikkat çekmektedir. Hatta aynı metin için bir yerde ayet denilirken başka bir yerde dua denildiği görülmektedir. Eserde, muska metinleri nakledilirken Hz. Muhammed, İmam Cafer-i Sadık, İbn Abbas, Sultan Mahmud Gaznevi gibi kişilere gönderme yapılmaktadır. Bir başka ifadeyle muska olarak yazılacak metinleri ve yazılış amaçlarını dini şahsiyetlerin söylediği ya da naklettiği vurgulanmaktadır. Ayrıca muskadan ya da yazılış amacından şüphe duyan birinin mutlak kâfir olacağı ve kıyamet gününde karısının da yüzünün kararacağı sık sık tekrar edilir.

Eserde, yazılan bir muskanın nerede ve ne şekilde kullanılacağı açıkça belirtilmektedir. Örneğin bazı muskaların doppa ya da elbiseye dikilerek taşınması gerektiği belirtilirken (bu durumda sağ ya da sol taraf bile açıkça ifade edilir) bazılarının da göğse konularak uyunması gerektiği ya da evin, ahırın kapısına asılması gerektiği ifade edilir.

Eserde, muskaların kullanımı ile ilgili dikkat çeken hususlar muskanın akarsuya atılması, ekmekle yenilmesi, muska metninin suya okunarak suyun içilmesi, arpaya ya da tatlı yiyeceklere okunması gibi durumlarda görülmektedir. Ayrıca eserde, muskayla birlikte tavuğun tüyünü ateşte yakmak, Hz. Âdem ya da Hz. Havva için çerağ yakmak gibi bazı inanç ve bunlara bağlı uygulamaların yer aldığı görülmektedir.

Söz konusu eser, şu alt başlıklardan ve içerikten oluşmaktadır:

2.1.1. İsnād-ı mahluḡ-nāme-yi mükerrrem ve mu'azzam: Bubölümde, mahluknameyi yazıp yanında taşıyan kimsenin dünya ve ahirette hiç kimseye muhtaç olmayacağı, halk arasında muteber biri olacağı ve bu dünyada iman ile kolayca can vereceği ifade edilir. Daha sonra bu mahluknameye itikat etmeyen ve onu yanında taşımayan kimsenin Hz. Muhammed'in ümmeti olamayacağı ve kıyamet günü onun şefaatinde yararlanamayacağı belirtilir. Bu mahluknameyi yanında taşıyan biri savaşa katıldığında ok, kılıç, tıg gibi savaş aletlerinin ona tesir etmeyeceği, borçlu olsa borcundan kurtulacağı ve bu mahluknameden şüphe duyan kimsenin kâfir olacağı vurgulanır. Bölümün sonunda da mahluknameye yer verilir.

2.1.2. Nusret şekli: Bu bölümde, bir kişinin padişah ya da beylerden bir isteği olsa ya da bir kişiden şikâyetçi olsa söz konusu tılsımı yazıp yakasına ya da doppasına diktiğinde muradına ereceği belirtilir. Bunu da Peygamber aleyhisselamın söylediği ifade edilir. Bölümün sonunda ise muska metnine yer verilir.

2.1.3. Şifâ Şekli: Bu bölümde, hasta olan birinin cumartesi günü Hz. Âdem peygamber için çerağ yakması gerektiği, bir kimsenin çocuğu olmadığı takdirde ise cuma günü Hz. Havva için çerağ yakması gerektiği ifade edilir. Ayrıca bir kişinin bir isteği olduğu takdirde bu muskayı yazıp göğsüne koyarak yatarsa isteğini rüyasında göreceği ve isteğinin hemen yerine geleceği belirtilir. Ardından söz konusu muska metnine yer verilir.

2.1.4. İsnādı Eşhâb-ül-kehf bu turur: Bu bölümde, bir kimsenin Eshab-ül-kehf'i yanında taşıdığı, daima okuduğunda ya da yazıp evinde bir yerde tuttuğunda o eve hırsız girmeyeceği, evin ateşte yanmayacağı, meleklerin o evden eksik olmayacağı belirtilir. Ayrıca bir kimse Eshab-ül-kehf'i bir eşyanın içine koyduğunda o eşyanın ateşte yanmayacağı, suda yok olmayacağı; tarlada ekilmiş hububatın arasına koyduğunda mahsule zarar gelmeyeceği, sefere çıkan birinin bu muskayı sağ yanına bağladığında asla yorulmayacağı, bir kimsenin bir yangın gördüğünde bu Eshab-ül-kehf'i temiz bir kumaşa sarıp ateşe attığı takdirde, yangının hemen söneceği; doğumu zor olan birinin bu Eshab-ül-kehf'ni yazıp sol tarafına bağladığında doğumunun kolay olacağı ifade edilir. Ayrıca her kim ki bu Eshab-ül-kehf'ten şüphe duyarsa o kişinin kâfir olacağı ve eşinin de kıyamet gününde yüzünün kararacağı belirtilir. Ardından Eshab-ül-kehf metniyle birlikte bir kişinin vücudundan kan akarken yazılacak muska metnine, satılmak istenen bir malın içine konulacak muska metnine ve değirmen için bent yapımında kullanılacak muska metnine yer verilir.

2.1.5. Bîdârlık Şekli: Bu bölümde, uykucu olan birinin söz konusu muskayı yazıp ekmek ile yediğinde ya da yanında taşıdığı uykusunun hafifleyeceği ve her işte uyanık olacağı ifade edilir. Ardından muska metnine yer verilir.

2.1.6. Bürgeniñ bend şekli: Evinde pire olan birinin bir kâseye su doldurup akşam evinin ortasına koyup söz konusu ayeti de yedi kez okuyup yattığında geceleyin bütün pirelerin o suda öleceği ifade edilir ve daha sonra ayete yer verilir. Ardından yanında

çok para taşıyan birinin cebinde taşıması gereken muskaya yer verilir. Burada paradan ayrı olarak muskayı koynunda ya da cebinde unutan kişinin günahının Kaf dağından çok olacağı da vurgulanır.

2.1.7. Cü'ret Şekli: Bu bölümde bir kişinin söz konusu muska ile hastalığının iyileşeceği belirtilir.

2.1.8. Tiş ağrıkınıñ şekli: Bir kişinin dişi ağrıdığında söz konusu muskayı yazıp ağrıyan dişe koyup yatarsa iyileşeceği ifade edilir. Bu muskanın Hz. Ebubekir Siddık'tan kaldığı belirtilir ve ardından muska metnine yer verilir.

2.1.9. Ğannilik Şekli (Pul üçün): Zengin olmak isteyen bir kişinin söz konusu muskayı her gün kırk bir kez olmak üzere kırk gün boyunca okuduğunda, zengin olacağı ve ömrü boyunca kimseye muhtaç olmayacağı belirtilir. Ardından muska metnine yer verilir.

2.1.10. Köñli karamıñ şekli: Gönlü kara bir kişinin söz konusu duayı yazıp yediğinde gönlünün ayna gibi parlak ve saf olacağı belirtilir ve ardından muska metnine yer verilir.

2.1.11. Égin kéyerde okuyduğan áyet ve şekli: Bu bölümde, bir kimsenin elbise giymeden önce söz konusu duayı yedi defa okuyup elbiseye üflediğinde, elbiseyi giyerken okuyup üflediğinde ve yakasına diktiğinde kişinin günahlarının elbise kadar azalacağı belirtilir ve muska metnine yer verilir.

2.1.12. Él közidin ga'ib bolmağınñ áyet ve şekli: Bu bölümde, bir kişinin tavuğun tüyünü ateşte yakıp söz konusu duayı yedi defa okuyarak gözüne sürttüğünde ve bu duayı muska şeklinde yanında taşıdığında kimsenin gözüne görünmeyeceği belirtilir ve muska metnine yer verilir.

2.1.13. Düşmenni bend kılmağınñ şekli: Bir kişinin düşmanı olsa onun karşısına vardığında bu tılsımı düşmanların yüzüne üç defa okuyup üflese ve bu tılsımı muska şeklinde yanında taşısa düşmanın diline bent olacağı ifade edilir ve muska metnine yer verilir.

2.1.14. Şeb kadri: Bu bölümde Ramazan ayında günlerin özelliklerine ilişkin bilgiler yer alır. Ramazan ayı pazar gününe denk gelse şeb kadri 29. gece olur. Aybaşı pazartesi olsa şeb kadri 25. gece olur. Aybaşı salı günü olsa şeb kadri 27. gece olur. Aybaşı çarşamba günü olsa şeb kadri 19. gece olur. Aybaşı perşembe günü olsa şeb kadri 27. gece olur. Aybaşı cuma günü olsa şeb kadri 17. gece olur. Aybaşı cumartesi olsa şeb kadri 23. gece olur. Bu gecelerde uyumazsa hem bu dünyada hem de ahirette iyidir. Bu öyle bir gecedir ki Huda'nın arşından bir âlem yükselir ve âlemin nuru bir eve düşse ve evin sahibi tebidar olup itikad ederek bir nesneyi bu âlemin nuru düşen yerde tutsa o nesne altın ya da başka değerli bir şeye dönüşür.

2.1.15. İsnād-ı du‘ā-yı büzürg bu turur: Bu bölümde, Hz. peygamberden şöyle rivayet edildiği anlatılır: “Her kim bu dua-yı büzürgnü yazıp muska şeklinde elbisesine ya da evine asarsa eve hırsız girmez, yangın çıkmaz, suda yok olmaz. Her kim ki savaşa girse ok, kılıç işlemez, bu duayı taşıyanlara kırklar yardımcı olur. Eğer birini kendine âşık etmek istersen bu duayı yedi defa başında çevir. Eğer bir kişi sefere çıkarken bu muskayı yanında taşırsa ziyan görmez. Eğer bir kişinin başına kötü işler gelse, bu duayı okuyup şefaata dilese hemen kurtulur. Bundan kim şüphe duyarsa kâfir olur ve kıyamet günü yüzü kararır.” Bölümün sonunda ise muska metnine yer verilir.

2.1.16. İsnād-ı du‘ā-yı nürnāmellah bu turur: Bu bölümde, Allah’ın Hz. Muhammed’e şöyle buyurduğu belirtilir: “Bir kulum benim doksan dokuz ismini yazıp okusa veya yanında taşısa ben o kulu doksan dokuz isim ile yâd ederim; yine doksan dokuz meleğin sevabını veririm ve doksan dokuz şehidin ve gazinin sevabını veririm. 99 kez hac yerine getirmiş ve 99 meşit yaptırmış gibi sevap veririm. Her kim ki doksan dokuz ismi yanında taşısa düşmanları dost olur, her kim seferde yanında taşısa hırsızdan uzak olur ve sağ salım vatanına döner. Her kim bu nur-nameyi evinde tutsa ve yanında taşısa yüzü sıcak, sözü keskin olur. Her kim de şüphe duysa kâfir olur ve kıyamet günü yüzü kararır.” Bölümün sonunda Allah’ın doksan dokuz ismine yer verilir.

2.1.17. Kişininin karşı bolup ve anı eda kılğalı hâhlap ve özi hem ğannî bolmağnı şekli: Bu bölümde, mal sahibi ve zengin olmak isteyen ya da borcunu ödemek isteyen bir kişinin söz konusu muskayı yanında taşıdığı, evinde tuttuğunda ya da ahırının kapısına astığında her türlü hacetinin yerine geleceği belirtilir ve muska metnine yer verilir.

2.1.18. Düşmenleriğe galip bolmağnı şekli: İbn Abbas’ın nakline göre, söz konusu muskayı bir kimse yanında taşısa ve dua etse, o kişinin işleri iyi gider, düşmanlarına, cin ve şeytana karşı galip gelir ve çocuğuna da bu muskayı asması gerekir.

2.1.19. Ta‘vîz feth-i bâbü’l kalb: İlim isteyen kişi, bu muskayı yazıp üç gün yese gayb ilmi ona nasip olur. Eshab-ül-kehf’in isimlerini yazıp yanında taşırsa doğumu kolay olur. Bunu Sultan Mahmut Gaznevi nakletmiştir.

2.1.20. Çiçek Ta‘vîzi: Bu bölümde, bir kimsenin bu muskayı kâğıda yazıp itikat ile çiçek çıkmayan çocuğa asarsa, o çocukta çiçek (hastalığı) çıkmayacağı belirtilir ve muska metnine yer verilir.

2.1.21. ‘Âşıkname Şekli: Bu bölümde, kişinin kendisine âşık etmek istediği kişiye söz konusu duayı, tatlı bir yiyeceğe okuyarak verir ve onun ağzında tutmasını sağlarsa muradının gerçekleşeceği anlatılır. Ardından muska metnine yer verilir.

2.1.22. ‘İzzetlik bolmağnı şekli: Bu bölümde, her işe Besmele ile başlamanın gerekliliği anlatılır. Ardından farklı şekillerde yazılan Besmele metnine yer verilir.

2.1.23. Hâceti revâ bolmağnıñ şekli: Bu bölümde, İmam Cafer-i Sadık'ın her kimin bir haceti olsa söz konusu sözleri ve hacetini bir kâğıda yazıp akarsuya bırakırsa hemen gerçekleşeceğini ifade ettiği belirtilir. Suyun Allah'ın inayeti ve fazl-ı keremi olduğu vurgulandıktan sonra muska metnine yer verilir.

2.1.24. Sevdâ şeklisi: Bu bölümde, sevdalısına kavuşmak isteyen kişinin söz konusu muska metnini okuduğunda günahlarının af olacağı ve bu metni muska yapıp yanında taşıdığı ya da dükkânının, evinin kapısına astığında her türlü hacetinin gerçekleşeceği ve sevdalısına da kavuşacağı belirtilir. Daha sonra da metne yer verilir.

2.1.25. Amân tapmağnıñ şekli: Bu bölümde, ağır bir hastalığa yakalanan erkeğin ya da rahim bölgesinde ağır bir hastalık olan kadının söz konusu metni suya okuyarak onu içtiğinde veya yazıp başına koyduğunda hastalığının iyileşeceği belirtilir.

2.1.26. İsnad-ı köz tumarı bu turur: Bu bölümde, söz konusu muskanın bebeklerin üzerinde taşınması durumunda, onlara nazar değmeyeceği belirtilir ve muska metnine yer verilir.

2.1.27. İsnad-ı korkak tumarı bu turur: Bu bölümde, çocuğun korkmaması için yazılacak muska metnine yer verilir.

3. TRANSKRİPSİYONLU METİN

[1b] İsnad-ı mağluk-nâme-yi mükerrerem ve mu' azzamdur.

Bismi'llâhi'r-rağmâni'r-rağim

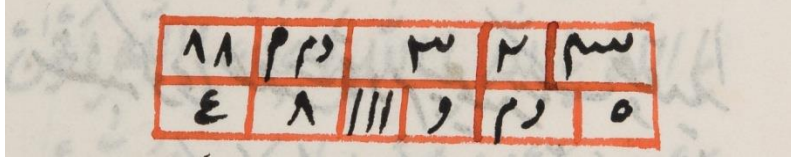
Her kim bu mağluknâmeni pütüp özi birle tutsa ve okusa dünyâ ve âhiretde hiç kimge muhtâc bolmağay. Halk ara 'aziz ve mükerrerem bolğay. Bu dünyâda imân birle âsân cân bergey. Enes İbn Mâlik ražiya'l-lâhu 'anh rivâyet kıılurlar kim Hâzret-i Peyğember 'aleyhi's-selâmdın aydılar kim her kim [2a] bu du' â-yı mağluknâmeni i' tiqâd kıılmasa ve özi birle hemrâh kıılmasa ol kişi meniñ ümmetim émes. Maña Muhammed 'aleyhi's-selâm tururmén. Dünyâ ve âhiretde ol kişidin bizâr tururmén, kıyâmet küni meniñ şefâ' atımdın mahrûm turur. Her kim bu mağluknâmeni hemrâh kıılıp cenge barsa elbette nuşret tapar. Oğ, kıılıç, nize, tiğ-teberdin Hudâyı Te'âlâ emîn kıılır. Eger kimerse qarz-dâr bolsa bu mağluknâmeni pütüp özi birle tutsa Hudâyı Te'âlâ [2b] qarzdın halâş kıılır ve cem' -i mihmâni kifâyet bolur ve cem' hem üçün bu mağluknâmeni okup şefi' keltürse barça mühimmâti kifâyet bolğay ve mağşüdüğa yétkey. Mağluknâme-yi mükerrerem ve mu' azzam bu turur. Her kişi şek keltürse muğlak kâfir bolğay.

Bismi'llâhi'r-rağmâni'r-rağim

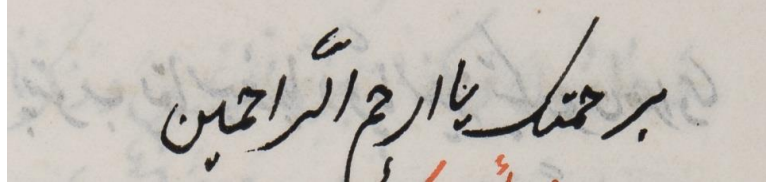
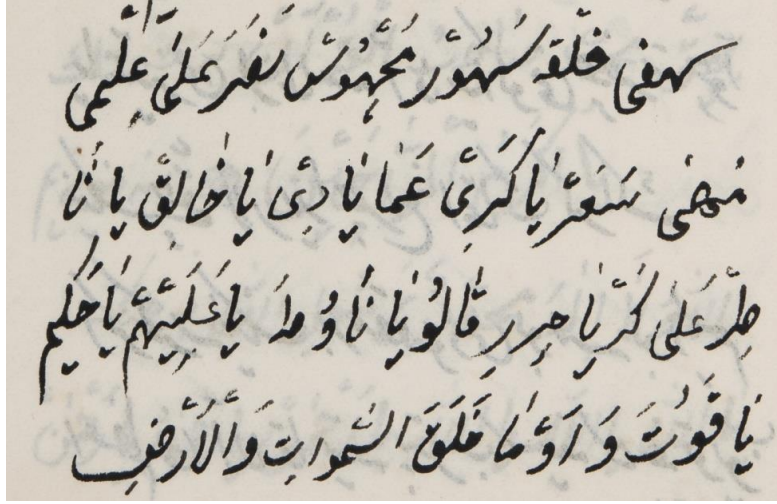
Ve vehebnâ lehü ishâka ve ya'kûb (ya'kûbe), kullen hedeynâ ve nühâ (nūhan) hedeynâ min kablu ve min zurriyyetihî dāvude ve suleymâne ve eyyübe ve yūsufe ve müsâ ve hârûn(hârâne) ve kezâlike neczil muhsinîn(muhsinîne) ve zekeriyyâ ve yahyâ ve isâ ve ilyâs (ilyâse), tekullun mines sâlihîn (sâlihîne). Ve ismâile ve velyesmeu' ve yunus ve luta ve kullen ve zallene ales sâlihîn ve sallallâhu ale hayri halkahî Muhammede ve alehu ecmain. Birahmetike yâ erhamerrâhimîn.

Nuşret Şekli

Eger kimerse pād-şahlarnıñ yā beglerniñ kaşığa barsa yā kimerseğe da'vā kılsa bu tılsımını [3b] pütüp yaqasığa yā doppasığa tiksün murādı hāşıl bolğay dēp Resül 'aleyhi's-selām ayıtpdur. Mana şekl bu turur¹:

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

[4a] Şifa' Şekli

Eger kimersede uşşak her kısmı kessel bolsa şenbe küni Ḥazret-i Ādem Peyğemberniñ ḥaqqıda çırağetmekkerek. Eger kimerseniñ oğlı ya kıızı bolmasa āzine küni Ḥazret-i Ḥavvā'niñ ḥaqlarında çırağ etmek kerek. Eger kimerseniñ bir maqşüdi bolsa bu ism-i a' zamnı ala qanığa pütüp sinesiğe koyup [4b] yatsa maqşüdını tüşini körgey ve pat maqşüdiğa yétip şād bolğay ve bu āyetni tilğa hemişe carı kılgay. Ol āyet:

¹ Makalenin transkripsiyonlu metin kısmında sayı, şekil ve özel anlamlar ihtiva eden bazı kısımlar orijinal şekliyle verilmiştir.

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا بَيْحَانَ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنَ
 يَا رَحْمَنَ يَا رَحْمَنَ أَقْضِ حَاجَتِي يَا مَنْ
 بِحَقِّ مُحَمَّدٍ صَاحِبِ الْعُرْوَةِ الْوَعْدَى بِرَحْمَتِكَ
 يَا أَكْرَمَ الْمُرْسَلِينَ ﷺ يَا مَوْعِدَ
 اللَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ بِرَحْمَتِكَ
 يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنَ يَا رَحْمَنَ

يَا رَحِيمَ يَا مَلِكَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
 حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم توروں

Hażret-i Peyğamber şallallahü ‘aleyhi ve sellem bu turur.

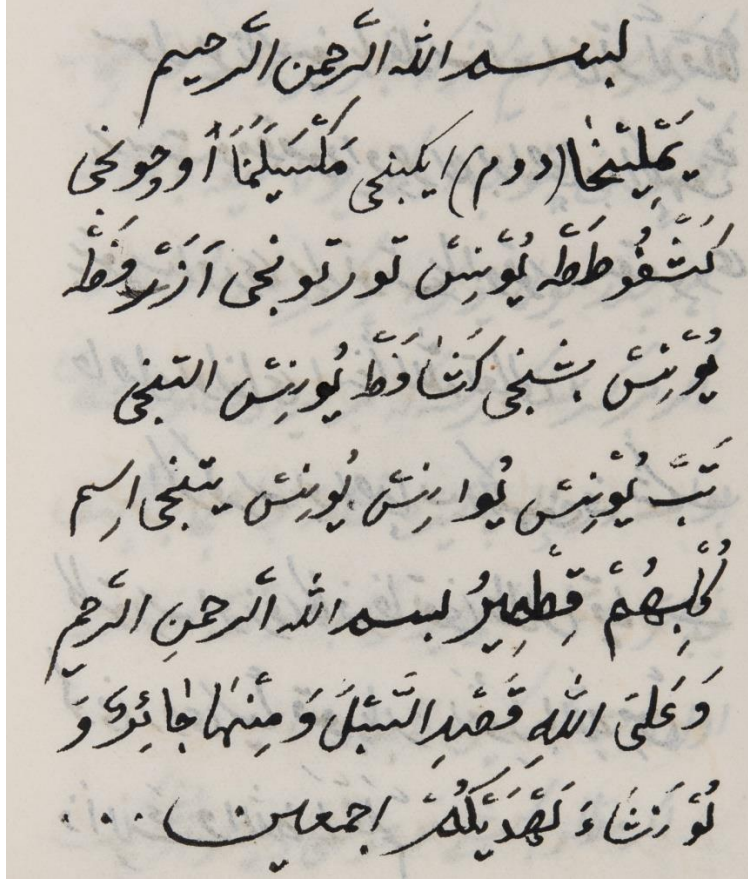
[5a] İsnâdı Eşhâb-ül-kehf bu turur

Bismi ‘llâhi ‘r-raḥmâni ‘r-raḥîm

Hażret-i Peyğamber şallallahü ‘aleyhi ve sellemdin andağ rivâyet kılurlar kim eger kimerse bu Eşhâb-ül-kehf’ni özi birle tutsa ve [5b] dâ’im oğusa yâ pütüp öyide saqlasa ol öyge oğri kirmegey, otğa köymegey, ferışteler ol öydin kim bolmağay bereket hem ol öydin kim bolmağay ol öyge Hudâ-yı Te’âlâ rahmet nazari birle baqarlar. Eger kimerse bu Eşhâb-ül-kehf’ni metâ‘ arasında qoysa otğa köymegey, suda garq bolmağay. Eger kimerse bu Eşhâb-ül-kehf’ni pütüp zirâ‘ at arasığa [6a] qoysa ol zirâ‘ atğa aqlâ al tüşmegey. Eger kimerse daîm seferge barur bolsa bu Eşhâb-ül-kehf’ni pütüp oñ potasığa baqlasa her-çend yol yürse hergiz harmağay ve eger bir kimerse körse ki bir yer ot tutaşkan bolsa derhâl pākîze latağa bu Eşhâb-ül-kehf’ni pütüp taşnı yorgap otqa salsa ol ot teskin tapğay. Eger mazlûm kişi tuğutısı düşvârlıqınıñ [6b] sebebidin bu Eşhâb-ül-kehf’ni pütüp sol potasığa baqlasa âsân tevellüd qılğay. Her niyet ve maqşüd için bu Eşhâb-ül-kehf’ni pütüp özi birle tutsa yâ oğusa maqşüdi ḥaşıl bolğay İn-şâ’-Allah Te’âlâ.

Eger kimerse bu Eşhâb-ül-kehf' ga şek keltürse özi kâfir hâtünü talâk kıyâmet küni rû-yi siyâh qopar. Ne' üzu billâhimin zalike ve allahü a'lem.

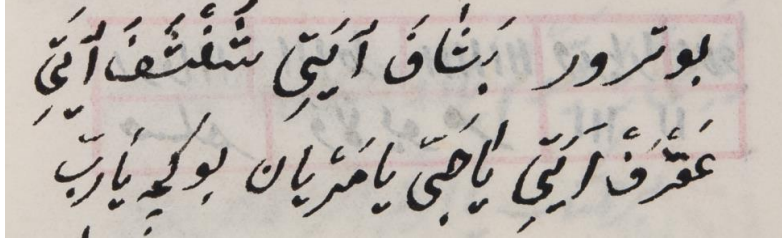
[7a] Ol Eşhâb-ül-kehf bu turur:

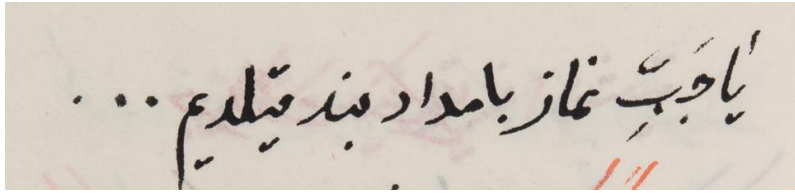
[7b] Eger mazlûm kişiniñ boyıdın daim hün kélür bolsa bu âyetni üç kün muttaşıl pütüp izip üçürse Hudâ-yı Te' âlä şifâlık bergey. Ol du'â' bu turur:

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm qarsan min qavseyn selâmu min qavseyn selâm. İkinci küni qavseyn min qavseyn. Üçüncü küni Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm qarsan min qavseyn min rahmân er rahîm bi rahmetike yâ erhamerrâhimîn.

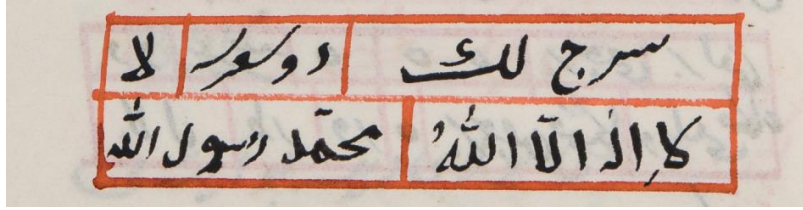
Eger bu şeklni pütüp mâlniñ arasında qoysa harîdârlıq bolğay. Mâl şeklisi:

[10b]

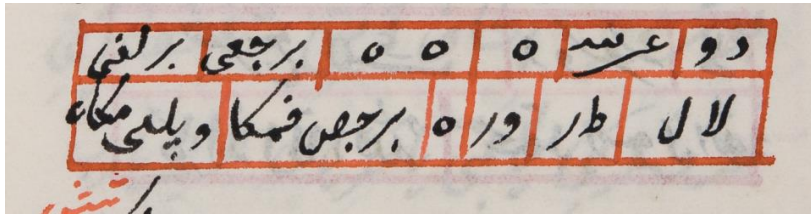

Eger kimerse bu şeklni hemyānga pütüp qoysa aşla pul hāli bolmağay ammā hergiz hemyānnı qoynığa yañçuqığa salmasun. Unutup qalıp pişab qılsa günāhı qap-tağdın hem ziyāde bolğay. Ol şekl bu turur:

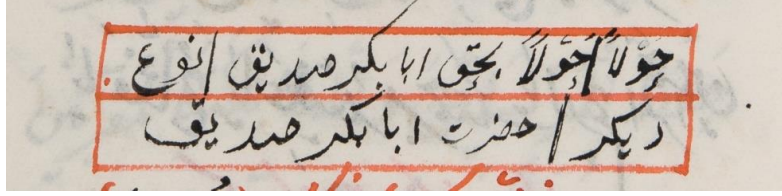
[11a] Cü'ret Şekli

Eger kimerse ki *kāret yā semū külli yā lafzanqızıl* qıçışmaq ve her yılda köger ayduğan her kısım türlük müdür çıksa bu şeklni tamām i' tıkad birle pütüp ol işke giriftār bolğan kişiler özi birle tutsa kesseli pat fırsatda def' bolğay. Ol şekl:

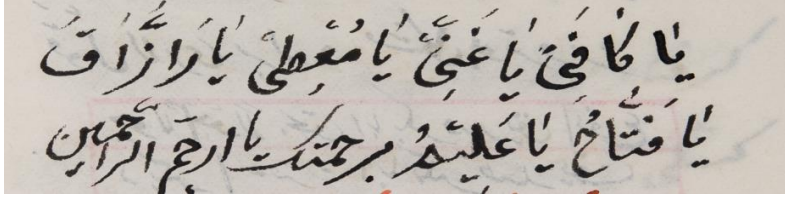
[11b] Tiş ağnıññıñ şekli

Eger kimerseniñ tişi ağrısa ve hiç devā tapılmasa bu şeklni pütüp ağrıq bolğan tişğa tişlep yatsa hāh tursa elbette şifā tapqay. Hāzret-i Abā-Bekr Şiddiqññıñ qavlleri birle. Şekl bu turur:

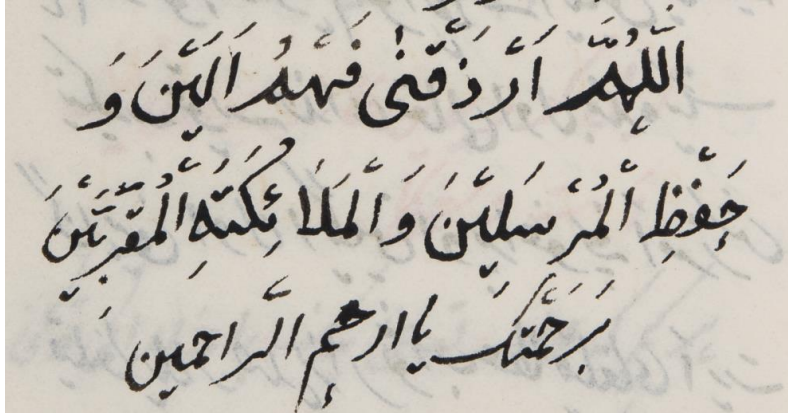
Ğannîlik Şekli (Pul üçün)

Eger kimerse ğannî bolay dese bu âyetni [12a] künde kırk birdin kırk künğiçe oğusa ve i' tikâfda oltursa ğudâvend Te'âlâ ol bendeni tavân-ger zer-dâr kılğay ve ol kişi hem hiç némege 'ömri içinde muhtâc bolmağay. Ol âyet yâ şekl bu turur:

Köñli qaranî şekli

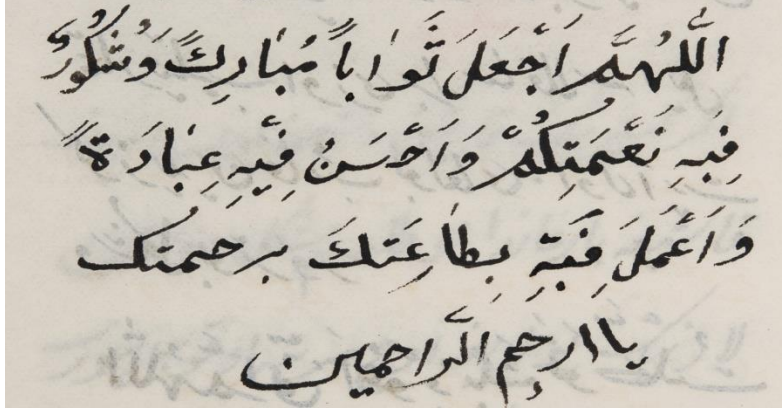
Eger kimerseniñ köñli qara ya'nî 'ağılsız [12b]galvâñ bolsa bu du'âni pütüp yése ol kimerseniñ köñli eynek dek rüşen ve şâf bolğay ve hem bu âyetni pütüp tumâr qılıp öziğe hemrâh kılğay. Ol âyet ve şekl bu turur:

[13a] Égin kéyerde oğuyduğan âyet ve şekl

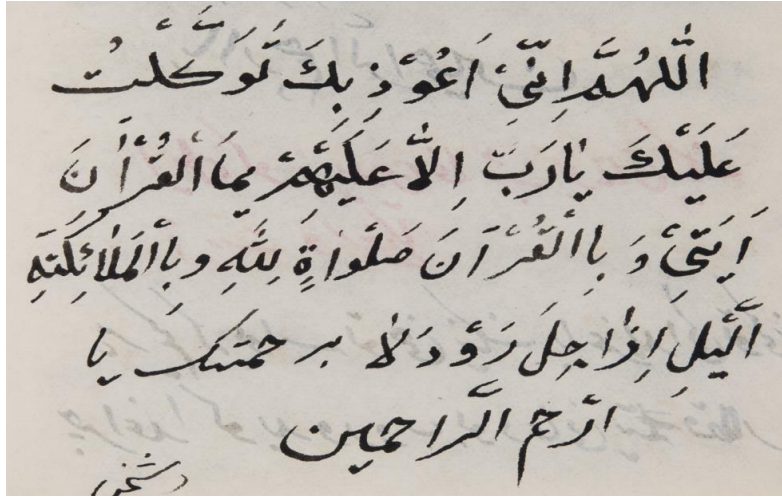
Eger kimerse égin kéyerde bu du'âni yette meretebe oğup éginga hürüp yene kéyip bolğunçe hem oğup ve hem hâhlasa égin yağasığa tikip qoysa Ğudâ-yı Te'âlâ ol bendeniñ ğünâhını ol égin oprañunçe âmir-ziş kılğaylar şad-hezâr şevâb 'atâ kılğay. Âyet ve şekl bu turur:

[13b] Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

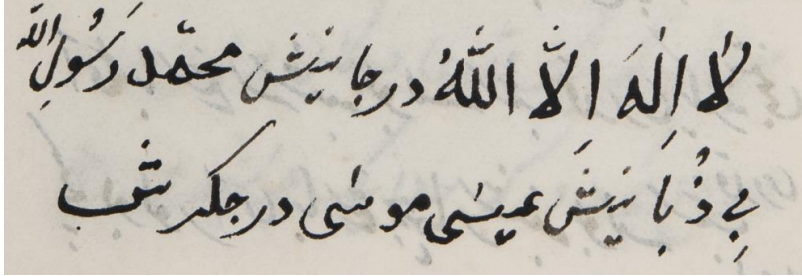
Él közidin ğa'ib bolmaqnıñ äyet ve şekli

Her kim ki bolsa tohımın bağırdaki tükni çırağda köydürüp bu du'anı yette қаtār [14a] oқup közige sürtse ve bu äyetni tumār kılıp özi birle saқlasa él közidin ğa'ib bolğay. Ol äyet ve şekl bu turur:

[14b]Düşmenni bend kılmāqnıñ şekli

Eger kişiniñ қattıқ düşmeni bolsa anıñ қаşıға baғanda bu tılsım şekl düşmenlerniñ yüziğe üç mertebe oқup hürse ve hem bu äyet şeklni öziге hemrāh kılsa düşmen tili bend bolğay. Ol şekl:

[15a]mehr-i Süleymān der-deheneş. Muniñ birle düşmenleri bu kişiniñ tuğrasıdın aşlā bir ağız söz kılalmağay.

Şeb qadri

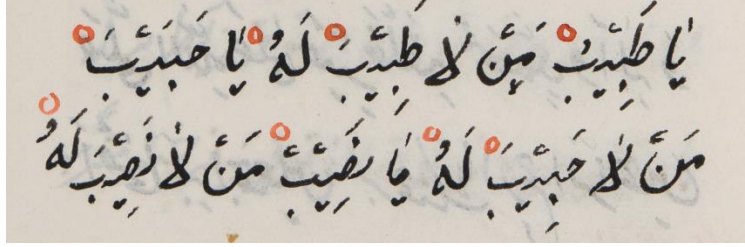
Ramazān ayı yekşenbe bolsa şeb qadri yigirme toquzıncı kēçe bolur. Ay başı düşenbe bolsa şeb qadri yigirme birinci kēçe bolur. Ay başı seşenbe bolsa şeb qadri yigirme yétinci kēçe bolur. Ay başı çehārşenbe bolsa şeb qadri [15b] on toquzıncı kēçe bolur. Ay başı pencşenbe bolsa şeb qadri yigirme yétinci kēçe bolur. Ay başı āzine bolsa şeb qadri on yétinci kēçe bolur. Ay başı şenbe bolsa şeb qadri yigirme üçüncü kēçe bolur. Uşbu kēçelerde bīdār yatıp şeb qadri tapsa hem bu ‘ālemde hem ahretde obdandır. Şeb qadriñ ma‘nisi kēçeniñ qadri degen bolur. Bu andağ kēçedür ki Ĥudā’niñ arşıdın bir a‘lem [16a] köteriledür ve tamām-ı ‘ālemni bir ĥorkuladır ve a‘lemniñ şu‘lesi bir öyge tüşken bolsa ve ol öyniñ ādemi tebīdār bolsa derhāl i‘tikad birle bir nerseni bu a‘lemniñ şu‘lesi tüşken yerde tutsa ol nerse ĥazır altun yā başqa kıymet bahā özi ĥahlağan nerse bolğay depdür. Ve bu a‘lem hem ramazān aydın böylek ayda köterilmeydürler depdür.

[16b] İsnād-ı du‘ā-yı büzürg bu turur:

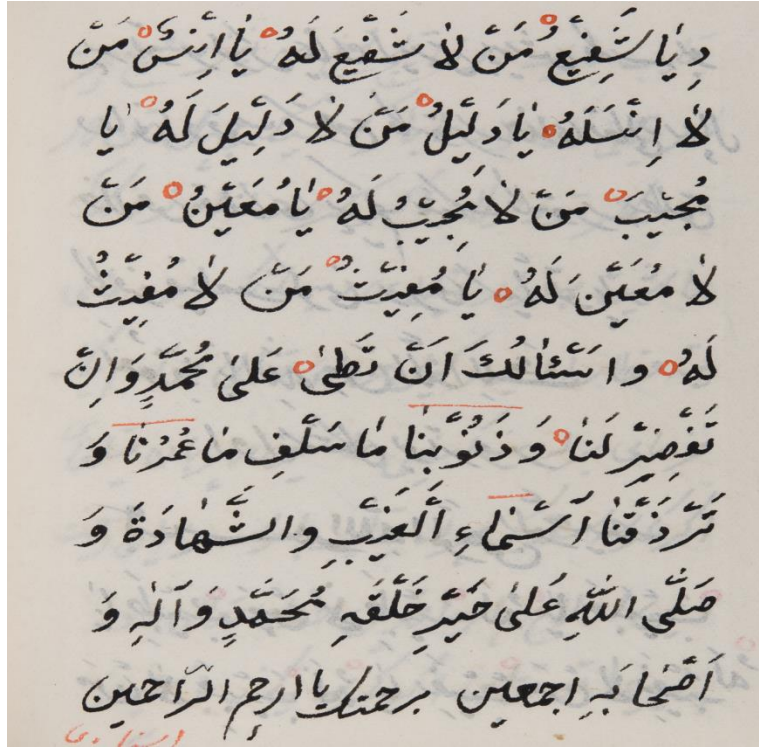
Her kim bolsa şek kılmasan andağ rivāyet kılırlar. Ĥazret-i Peyğember şallallahü ‘aleyhi ve sellemdin her kim bu du‘ā-yı büzürgni pütüp öziğe tumār kılıp assa yā öyide qoysa ol öyge oğri kirmegey, otda köymegey, suda ġarq bolmağay ve hem ziyān bolmağay. Eger kimerse cengge hemrāh [17a] kılıp barsa oq, kılıç, tıg, teber, nize hiç ĥarbe-ġar kılmāğay. Bu du‘ā bar kişige çihiltlenler meded-kār tururlar. Eger kimerseni özüñge ‘āşık bīkarār kılay deseñ bu du‘ānı yette qatār öyrügil. Ĥudā-yı Te‘ālā bu ādemniñ fermānı birle yene kişini ‘āşık mihr-bān kılgay. Eger kimerse seferge hemrāh kılıp barsa ziyān zaĥmetdin ulağ barmaqđın Ĥudā-yı Te‘ālā öz penāhıda tutkay. Eger kimerseniñ başığa [17b] her türlü yaman iş piş kelse bu du‘ānı oqup şefi‘ keltürse Ĥudā-yı Te‘ālā derhāl ĥalāş kılgay. Her kim şek keltürse muṭlaq kāfir kıyāmet küni rü-yı siyāh qopar. *Ne‘ūzı billāhi minez zalike.*

Ol şekl bu turur:

Bismi‘llāhi‘r-raĥmāni‘r-raĥim

[18a]

[18b]İsnād-ı du'âyı nürnâmellah bu turur.

Hudâ-yı Te'âlâ'nîñ toqsan toquz isimleriniñ isnâd-ı tumârı (şekli) bu turur. Hudâ-yı Tebârek ve Te'âlâ yarlıqadı kim yâ Muḥammed her bende meniñ toqsan toquz atımnı pütüp oqusa yâ özi birle tutsa mén ol bendeni toqsan toquz aţ birle yâd kılurmén ve yene toqsan toquz ferişte-i muḳarreb [19a] niñ şevâbını bergeymen ve yene toqsan toquz şehidniñ şevâbını bergeymén. Toksan toquz ğaziniñ şevâbını bergeymén, 99 hacc tavâf kılğanniñ 99 mescid binâ' kılğanniñ şevâbını bergeymén ve 99 derce hay-ı behişt bergeymén. Her kimde bu toqsan toquz isim hemrâh bolsa barça düşmenleri dost bolğay. Her kim seferde özi birle hemrâh kılrsa oğri karaqçidin émin bolğay. Selâmet [19b] vatanige yanıp kélgey. Her kim bu nürnâmeni öz öyide

sağlasa ve hem özi birle sağlasa yüzi ıssıq, sözi ötkür bolğay. Her kim şek keltürse muṭlaq kâfir kıyâmet küni rû-yı siyâh kıpar. *Ne'ûzi billâhi minez zalike.*

Ol şıfat kılgan nürnâmellâh Te'âlâ ve şekl bu turur, şek yokdur:

[20a] Hüdâ-yı Te'âlâ'nıñ toqsan toqız ism-i şıfatı:

Elniñ ornıda yâ dese hem boladur.

[20b]

يَا غَفُورُ	يَا عَظِيمُ	يَا حَلِيمُ	يَا حَبِيبُ
يَا خَفِيظُ	يَا كَبِيرُ	يَا عَلِيُّ	يَا شَكُورُ
يَا كَرِيمُ	يَا جَلِيلُ	يَا حَسِيبُ	يَا مَقِيبُ
يَا حَكِيمُ	يَا وَاسِعُ	يَا مُجِيبُ	يَا رَقِيبُ
يَا شَهِيدُ	يَا بَاعِثُ	يَا مُجِيدُ	يَا وَدُورُ
يَا مَبِينُ	يَا قَوِيُّ	يَا وَكِيلُ	يَا حَقُّ
يَا مُبْدِيُّ	يَا مُخْصِيُّ	يَا حَمِيدُ	يَا وَهَبِيُّ
يَا حَيُّ	يَا مُمِيتُ	يَا مُجِيبِيُّ	يَا مُعِيدُ
يَا وَاحِدُ	يَا مُؤَجِدُ	يَا وَاحِدُ	يَا قَيُّومُ
يَا مُقْتَدِرُ	يَا قَادِرُ	يَا صَمَدُ	يَا أَحَدُ
يَا آخِرُ	يَا أَوَّلُ	يَا مُؤَخِّرُ	يَا مُقَدِّمُ

[21a]

[21b] Kişinin qarzi bolup ve anı eda qilgali hahlap ve özi hem ğannî bolmaqnıñ şekli

Qarañgu kéçe aiftábga müşerref bolğan dék her âdemige māl-dār ve ğanî bolmaqnı arzu qilıp ve qarzını hem tüketkeli hahlap yürse ve Hudā-yı Te'ālā'dın tilese ve bu şeklni özi birle saqlasa ve şaflık kılsa yā bu şeklni [22a] öz öyide yā māl koyadurğan qotannıñ eşikiniñ başıda qoysa Hudā-yı Te'ālā bu bende bu şeklni saqlağannıñ hāşiyetidin her hācetini revā qilıp ve barça qarzını eda kıldurup bu kişini ğannî qilgusıdur. Vel kayyum.

Ġanîlik şekli bu turur

یا قوی	یا غنی	یا مملی	یا وفی
۱۲۷	۱۰۷	۹۱	۱۰۶
۹۲	۱۰۶	۱۲۸	۱۰۷
۱۰۵	۸۹	۱۰۷۳	۱۲۹
۱۰۷۶	۱۳۰	۱۰۴	۹۰

[22b]Düşmenleriğe galip bolmaqnı şekli

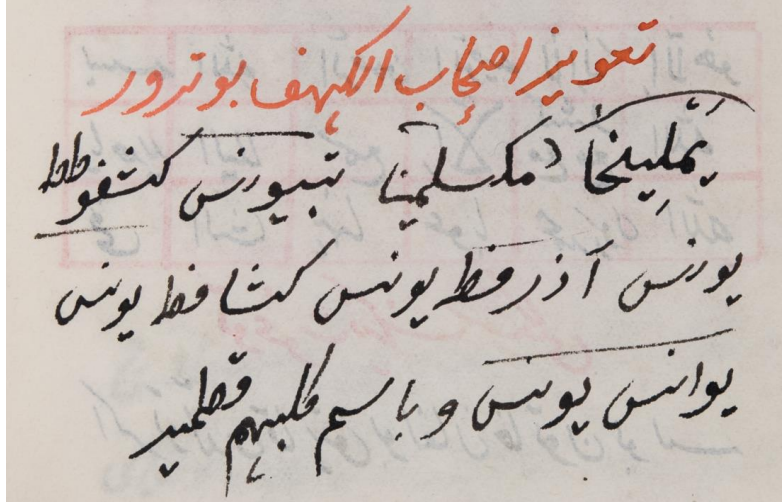
Her kişiki bu şeklni özi birle saklasa durüdni tola aytsa yolu tüz ve inşāflık ve hem kesellik ol kişige yaqın kelmeslikiğe hāşiyeti bardur ve hem ol kişi her perende-çerende ve cem'-i düşmenleriğe ve cin-şeyātın, dīv-periğe galib bolğusıdur ve hem yalğuz özge émes ferzendi [23a] ğa hem asıp koyğay dēp Hāzret-i Hālife İbn Abbās'ın rivāyetleride naql kılıpdur şekl bu turur.

ا	ب	ز	ه	ج
ز	ه	ج	ا	ب
ج	ا	ب	ز	ه
ب	ز	ه	ا	ج
ه	ج	ا	ب	ز

Ta'viz feth-i bābü'l kalb

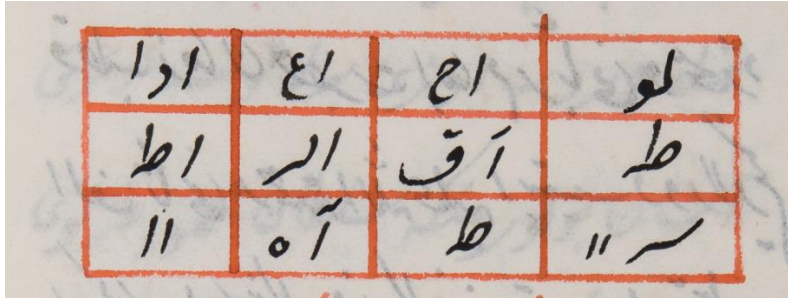
Her t̄alibü'l ilm bu ta'vîzni pütüp üç künğiçe yése 'ilm-i ğayb aña naşib bolğay. [23b] Eşhâb-ül-kehf'niñ isimlerini ta'vîz kıldurub özi birle tutsa tuğutu âsân bolur. Maña Sultân Maḥmūd Ğaznevî'dür. Meneger âsân bolmasa kıyâmetde min zâmin dépdürler.

Ta'vîz Eşhâb-ül-kehf bu turur:

[24b] Çiçek Ta'vîzi

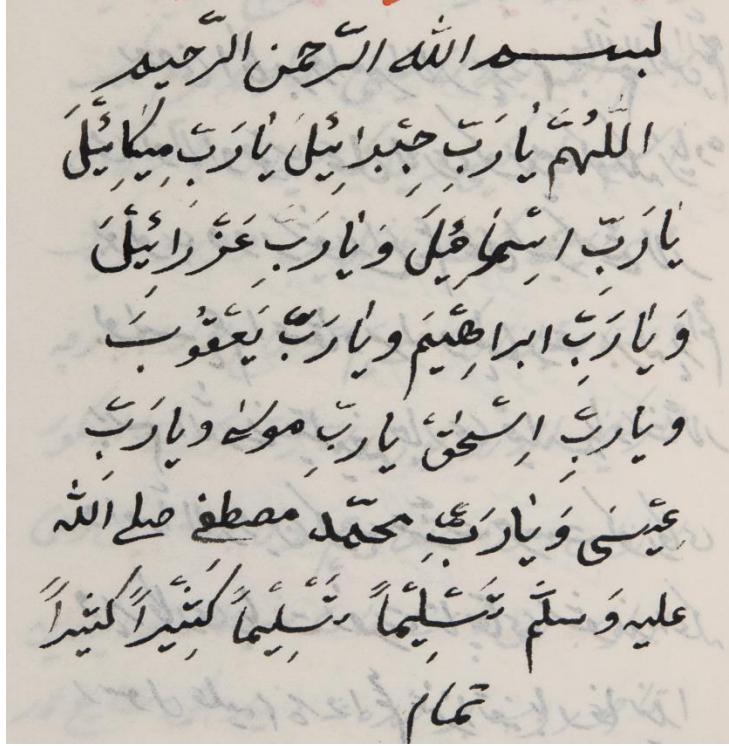
Ḳutb-i zemân Hazret-i İmâm Rabbânî ve müceddid-i elf-i sâni rahmet-ullahi 'aleyh ayıtdurlar kim her kimerse bu şeklni kâğaz pütüp i'tikâd birle çiçek çıkmâğan balâğa hemrâh kılıp kıyâmetde ol 'iyâl yétedin ziyâde çiçek çıkmâğay, anıñdın uşuq çıksa kıyâmet küni min zâmin dépdürler. Mücerreb-i azmüde turur. [25a] Şekli bu turur:

'Âşıkñâme Şekli

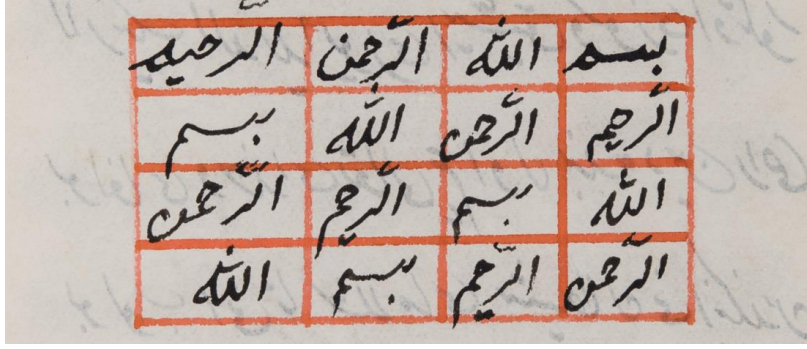
Eger kişini özüñge 'âşık mihrbân kılay deseñ bu du'ânı almağa yâ tatlıqnemerse üç mertebe oqup demide kılıp birle hem nihâyet 'âşık mihrbân bolğay bisyâr mücerrebdür. [25b] Şekli ve âyeti bu turur:

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

[26a] 'İzzetlik bolmağnıñ şekli

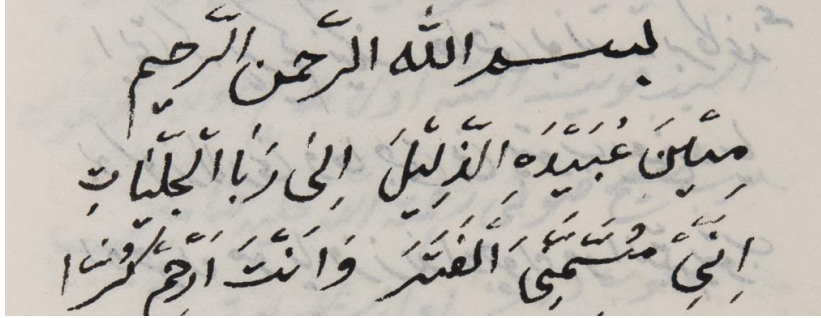
Ba'zı ekābir ve ümerālar her dem *Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm*' ni tola oqup 'amelleri kündin künge ziyāde bolupdur şundağ hem 'amelsiz kişiler bolsa hem i'tikad birle ve tahāret birle her dā'im bismillāhni tilige cāri kılsa pādīşāhlar ve ümerālardın köp 'izzet hürmet körgey ve her kāri pat nusret tapqay şundağ ki resül 'aleyhim her da'im ğazātğa barğanıda [26b] ve mescid-i mübārekğa ve mi'rācğa çıqqanda Bismillāh bilen ya'ni ḥudāvend-kerimniñ ism-i mübārekini dimek bilen başladı ve her işi güşāde tapıpdur ve munıñ i'tikad kılğan kişi hem şundağ bolup barçalarınñ aldıda yüzi ışık ve sözi ötkür bolğay ve Ḥudā-yı Te'ālā hem ol bendedin rāzī bolup anı taşlamay şeyṭānnı iniñdin kaçurup bu bendeğa dünyādaki meşāyihler [27a] niñ şevābını bergey ve hem bu şeklni pütüp tumar kılıp öziğe yā bolmasa 'ıyallarığa asıp qoysa elbette ol belā hem uluğ bolğusu dēp şeyḥ sūfi raḥmetullahi 'aleyh zāmin bolupdur. Ol şekl bu turur:

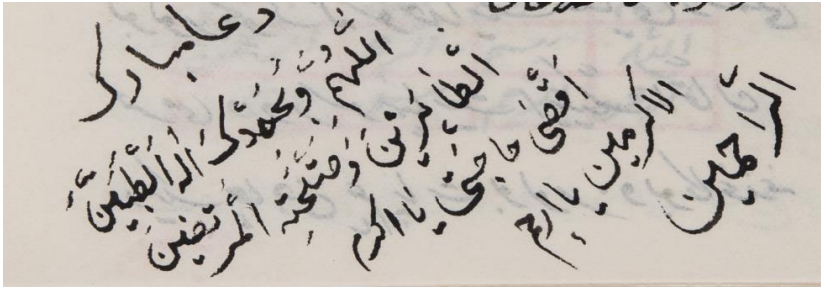
[27b] Hâceti revâ bolmağmñ şekli

İmâm Ca'fer-i Sâdıq ve reh-nümâyı muvâfık âyetiki her kimniñ hâceti bolsa bir kâğazğa bu sözlerni ve hâcetini pütüp ya'ni dünyâ için mü yâ ferzend için mü elbette pütüp aqın suğa taşlağay hâceti pat revâ bolur. Néçük kim su Hudâ'nıñ 'ınâyeti ve fazl-ı keremidür su nihâyet itik aqkan dék hâceti hem pat bolur. Ve bu kâğazğa [28a] elbette bu şeklni i'tikâd birle pütügey ol şekl bu turur:

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

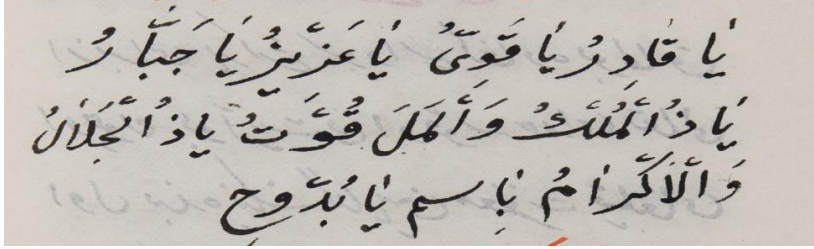

Bu şeklni pütüp andın bu du'ânı oqup taşlağay. Du'â-yı mübârek:

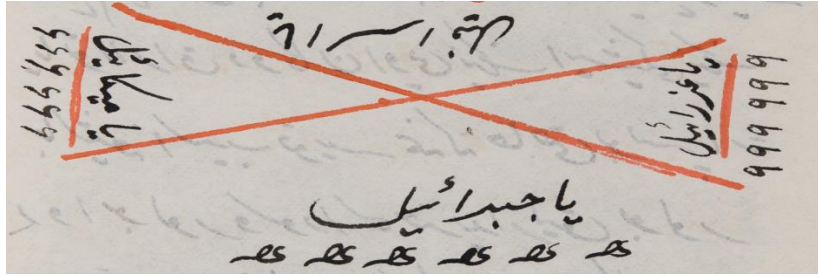

[28b] Sevdâ şeklisi

Ezberayı her kişi sevdâsı güşâde bolmak üçün bu âyetni okusa Hüdâ-yı Te'âlâ ol bendeniñ günâhımı mağfîret kılğay ve hem her kişi bu şeklni pütüp öziğa hemrâh kılrsa ya tolarak dükân öyiniñ eşikiniñ başığa asıb çoysa neme ki hâceti bolsa pat revâ bolur ve sevdâsı hâridârlık bolur ve bu âyet okuğay hem şeklğa pütügey. [29a] Äyet bu turur:

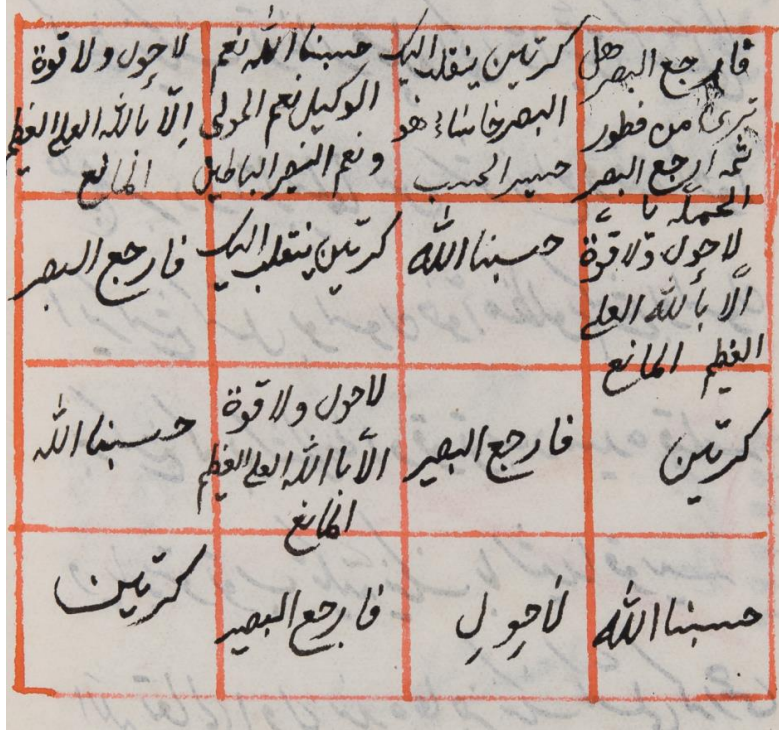

Şekl bu turur:

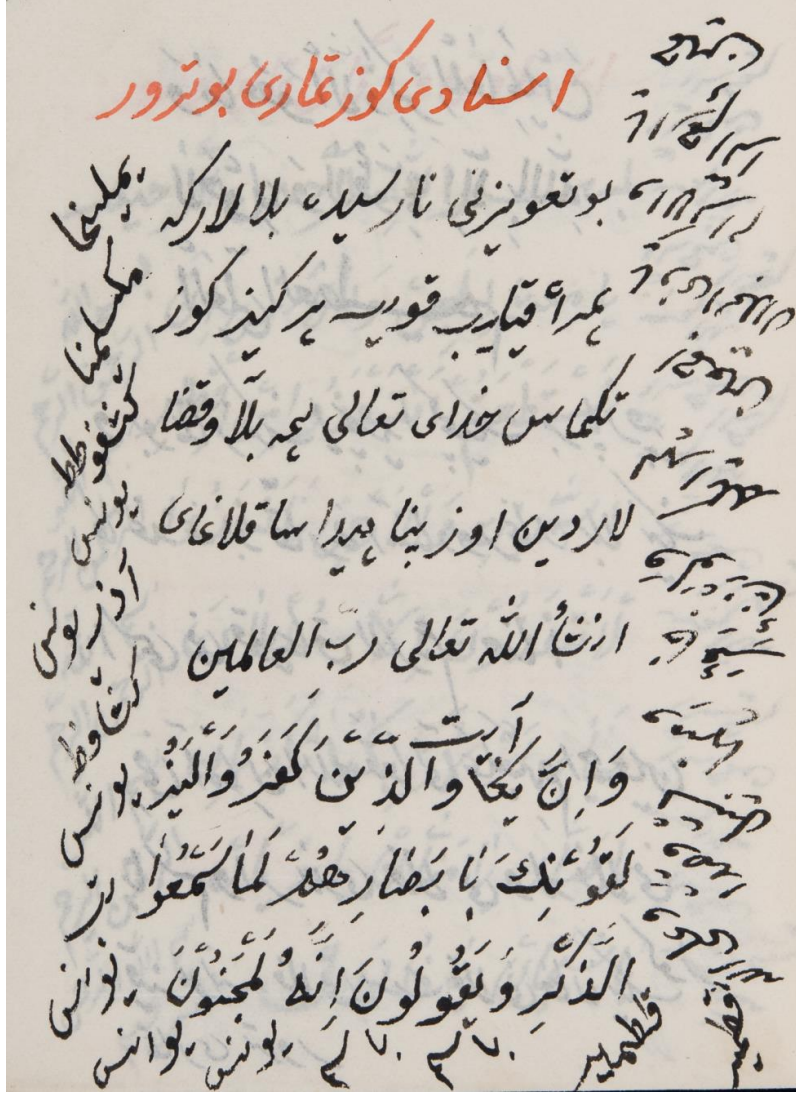
[29b] Amân tapmaqnıñ şekli

Eger kişiğe kattık bir kessel tégse ve hem hâtün kişiniñ toğar maheldekikattık kesselige hiç bir devâ tapılmas şundağ vaqtde hâh ér kişi kessel bolsun hâh mazlûm kişi bolsun. Bir kişi ki bu şeklni okutup demide kılrsa ve yâ pütütüp tekiyyeniñ başıda çoysa Allah Te'âlâ ol bende 'âcizniñ kesseli ki raħmı kélip heme terslik hâletini öz penâhım [30a] da kécürge yemin depdür şek yok ol şekl bu turur:

İsnad-1 köz tumarı bu turur

[30b] Buta' vizni nā-reside balalar ki hemrāh kılıp qoysa hergiz köz tégmes. Hūdā-yı Te' ālā her belā ve çazālardın öz penāhīda saqlağay.

[31a] *Ve mā huve illā zikiri lil ālemīne. Lā ḥavle ve-lā kuvvete illā bi-llahil aliyyil aẓīm.*

Ve bu tumarnıñ içide kiçik bir parça kâğazğa bu tumarnı asadurğan balanıñ ismini qoymaq lâzım mana:

فِي آمانِ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ

Fülânı veled fülânı kız bolsa fülânı bint fülânı hānniñ köz tumarı turur.

[31b] İsnād-ı korkağ tumarı bu turur

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

اسنادی قورقاق تماری بوتروز
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُنَّ
سَمِعْتُمْ أَنْتَفِذُوا مِنْ قِطَارِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَاَنْتَفِذُوا
لَا تَنْفِذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانِ
قَبَائِلِ أَوْ لَأَرْبِكُمْ تَلْذِبَانِ
يَا حَبَّانَ يَا مَنَانُ يَا دِيَانَ
يَا سَبْحَانَ يَا ذَا الْجَلَالِ

[32a

etkilemek ve düzenlemek için yapılmaya başlanmıştır. Uygurlarda bebeğin doğumu ile başlayan muska ve bu minvaldeki uygulamaların evlilik, eğitim, ticaret, yolculuk, savaş gibi hayatın her alanında ve ömür boyu devam ettiği tespit edilmiştir.

Temelde sözlü gelenekten beslenen muska yazma ve muska etrafında oluşan ritüeller, 15. yüzyıldan sonra yazılı hale getirilmiş ve "tumarname" adında eserler ortaya çıkmıştır. Kaşgar, Turfan, Hoten, Yarkent gibi şehirlerde bu el yazma eserlerin nüshaları zamanla çoğalmış ve bunların büyük bir kısmı 19-20. yüzyıllarda seyyah, araştırmacı ve misyonerler tarafından dünyanın farklı ülkelerine taşınmıştır. "Tumarname" adındaki eserler, muska yazılırken kullanılan metinlerin kim tarafından nakledildiğini, muska metinlerinin içeriğini ve muskanın ne şekilde kullanılacağını anlatan eserlerdir. Bu el yazması eserler, geleneğin yüzyıllar boyunca aktarımında önemli bir işlev üstlenmiştir.

KAYNAKÇA

- ABDUREHİM, R. (2006), *Uygurlarda Şamanizm*, Pekin: Milletler Neşriyatı.
- ABUDUKELİMİ, B. (2006), *Uygur Türklerinin Dini İnanışları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1947), *Kutadgu Bilig I Metin*, İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1958), *Türk Dili Tarihi*, İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- ÇELEBİ, İ. (2006), "Muska", *İslam Ansiklopedisi*, XXXI, Ankara: TDV Yayınları.
- DEMİRCİ, K. (2006), "Muska", *İslam Ansiklopedisi*, XXXI, Ankara: TDV Yayınları.
- KAŞGARLI MAHMÛD (2005), *Divanü Lüğâti't-Türk*, İstanbul: Kabcacı Yayınevi.
- NAMAN, H. (2013), "Dolan Medeniyetindeki Tumar ve Riyalliktiki Tilekler", *Dolan*, S. 1.
- ÖRNEK, Sedat Veyis (1966), *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtil İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- SEMET, Ablet; EBAYDULLAM, Dilara (2012), "Uygurlarda Tumar ve Tumarnın Türleri Toğrisida", *Ürümçi: Şincañ Üniversitesi İlmîy Jurnili*, S. 1, s. 71-78.
- Şincañ Üniversitesi Milletler Folklor Moziyi* (2005), Hzl. Abdükerim Rahman vd., Ürümçi: Şincañ Üniversitesi Neşriyatı.
- Türkçe Sözlük* (1988), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uygur Tiliniñ İzahlık Luğiti* (1991), Pekin: Milletler Neşriyatı.
- YÛSUF HÂS HÂCİB (2015), *Kutadgu Bilig*, hzl. Mustafa S. Kaçalın, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.